

Jednotlivé obory kultury

4. Přednáška

3. Trh práce v oblasti kultury

- Specifika na straně nabídky práce
- Jak umělci maximalizují užitek?
 - Hledají optimální kombinaci peněžních a nepeněžních odměn
- Umělci mají preferenci tvorby
- Subvencování umělců vede ke zvýšení počtu umělců – viz holandská zkušenost
- Přebytek nabídky práce způsobují umělecké školy

Obory kultury, dle MK ČR

- Památková péče
- Muzea a galerie
- Literatura a knižní kultura
- Veřejné knihovny
- Profesionální umění
 - Audiovizuální produkce vč. filmu v rámci masmédií

Muzea a galerie

- Období let 1998-2003 – velké změny. K těm nejdůležitějším patří:
 - přijetí zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů,
 - rozsáhlé změny majetkové i organizační spojené s reformou veřejné správy
 - A to na základě zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, a zákona 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách a o změně zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky, ve znění zákona č. 10/2001 Sb., a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,
 - přijetí Státní kulturní politiky na léta 2009 - 2014.

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

- ❑ **ukládá základní povinnosti vlastníkům a správcům sbírek muzejní povahy, tedy zejména muzeím a galeriím**, ve vztahu k uchovávání a správě sbírek muzejní povahy.
- ❑ Navazuje na oborovou legislativu existující od roku 1960, ale **povinnosti vlastníků a správců sbírek stanoví konkrétně a závazně a umožňuje vymáhání jejich dodržování.**
- ❑ Pro obor muzejnictví je zřízeno **pět specializovaných muzeologicko-metodických pracovišť**, která poskytují informace a služby vlastníkům a správcům sbírek muzejní povahy a dalším zájemcům, vydávají metodické pokyny a texty a také poskytují konsultace. Jedná se o **centrální evidence sbírek (CES)**, která jsou informačním systémem přístupným veřejnosti.
- ❑ V historii českého muzejnictví (téměř 200 let) poprvé existuje přehled o sbírkách muzejní povahy, o jejich oborové struktuře a o jejich vlastnících a správcích.

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy

- **V CES** bylo v r. 2008 zapsáno **335 sbírek**, strukturovaných na 2 435 oborových částí („podsbírek“), obsahujících miliony evidenčních čísel sbírkových předmětů, podle nichž lze tyto předměty identifikovat ve sbírkové evidenci vlastníků a správců.
- CES je průběžně aktualizována.
- Zákon také umožňuje **mezinárodní výměnu kulturních hodnot**, jíž je zejména vystavování sbírkových předmětů v zahraničí.
 - V letech 2001-2003 se takových vývozů na zahraniční výstavy uskutečnilo celkem 271, týkaly se více než 5,5 tisíce sbírkových předmětů.

Reforma VS v muzejnictví

- zasáhla do organizační struktury českého muzejnictví,
- přinesla razantní změny majetkové.
 - Až do roku 2001 všechna větší muzea a všechny galerie (muzea výtvarného umění) státní a také většina obecních muzeí spravovala státní sbírky.
 - Počínaje rokem 2001 a následně pak v roce 2003 přešlo více než 90 sbírkově velmi bohatých muzeí a galerií do majetku a působnosti krajů.

ČR – dle zřizovatele

Ministerstvo kultury	18	3%
Jiné ministerstvo	5	1%
Kraj	94	17%
Město nebo obec	262	46%
Církev či náboženská společnost	10	2%
Památkový ústav	8	1%
Vysoká škola	5	1%
Nevládní nezisková organizace	59	10%
Podnikatelský subjekt	48	8%
Soukromá osoba	44	8%
Jiný zřizovatel	12	2%
Celkem	565	100%

Nutno dořešit

- druhou etapu **materiálního a prostorového zabezpečení tzv. národních muzeí a galerií,**
- druhou etapu **rehabilitace památníků**
- důsledně **naplňovat koncepci rozvoje muzejnictví,** na níž by měly navazovat koncepce krajské.
- Kvalitativně nový přístup ke správě sbírek, vyplývající ze zákona č. 122/2000 Sb., bude třeba využít k její **modernizaci a především jej směřovat i k moderním formám využívání sbírek pro veřejnost,** včetně postupného vytváření katalogu vybraných sbírkových předmětů v digitální podobě.
- Velkým úkolem pro následující období je **zvyšování úrovně managementu muzeí a galerií** a další otevírání se muzeí a galerií veřejnosti.
- Limitujícím faktorem úspěšného rozvoje českého muzejnictví v dalším období zůstávají nízké **platy odborných zaměstnanců muzeí a galerií.**

Koncepce rozvoje muzejnictví

- významným nástrojem prosazování Kulturní politiky státu v oblasti péče o movité kulturní dědictví.
- Počet muzeí a galerií i počet veřejnosti přístupných expozic neustále mírně rosti,
- počet návštěvníků expozic, výstav a muzejních programů se stabilizoval kolem 10 milionů návštěvníků ročně.
- **Návštěvnost muzeí a galerií** byla v letech 1998-2002 stabilizovaná,
 - v tomto období navštívilo muzea a galerie celkem 49 738 000 návštěvníků,
 - v průměru 9 948 000 návštěvníků ročně.
 - Od roku 2003 lze zaznamenat rostoucí trend návštěvnosti muzeí a galerií.

Podpora rozvoje oblasti muzeí a galerií

- naplňování programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví
 - účelové dotace na vybavení objektů, v nichž jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví, elektrickými zabezpečovacími systémy, požárními zabezpečovacími systémy a mechanickými zábranami
- výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu.
 - přístup správci všech sbírek muzejní povahy ve vlastnictví České republiky, krajů a obcí, zapsaných v CES.
- dotace na ochranu proti nepříznivým vlivům prostředí, konkrétně dotace na vybavování restaurátorských, konzervátorských a preparátorských pracovišť
- dotace na vybavování depozitářů a expozic a dotace na náročné restaurování, konzervaci a preparaci sbírkových předmětů,
 - přístup vlastníci, resp. správci, všech sbírek muzejní povahy zapsaných v CES.

Muzeum – hospoda na mýtince nebo společenské centrum?

- aby muzeum mohlo plnit svou úlohu ve společnosti, musí docílit, aby veřejnost chápala jeho účel a uměla využívat služeb, které jí poskytuje:
 - veřejnost musí muzea umět/chtít navštěvovat
 - musí umět/být kompetentní pracovat s informacemi, které jí muzeum poskytuje
 - musí se do muzea umět/chtít vracet
- muzeum se musí snažit efektivně poznat potřeby svých klientů/publika

Klient

- odkud čerpáme informace o uživateli/návštěvnících/klientech?
 - skladba návštěvníků z prodaných vstupenek (pokud je odstupňované vstupné)
 - informace vzniklé analýzou návštěvní knihy
 - sociologické průzkumy – zdroj informací po tvorbu marketingové strategie – má možnost překročit zakořeněné představy

Charakteristické znaky návštěvníků muzeí (Slovensko, r. 2001)

Identifikace charakteristických znaků lidí, kteří muzea navštěvují

- více žen než mužů (ale není rozhodující převaha)
- 51% lidí do 29 let, nejpočetnější skupina 20-29 let;
- ve věku 30-49 let další největší skupina – 33%
- muzea navštěvují zejména mladí lidé a lidé ve středním věku
- zejména lidé se středním a vysokoškolským vzděláním
- zejména studenti a zaměstnanci

Literatura a knižní kultura

- Základním právním předpisem, který přímým způsobem upravuje vydavatelskou činnost, je
 - zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích,
 - vyhláška č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích (ve znění vyhlášky č. 156/2003 Sb.).

MK - oddělení literatury a knihoven jako součást odboru umění a knihoven

- Jeho legislativní a správní činnost zahrnuje oblast vzniku literárního díla, jeho publikování, šíření a jeho propagaci jako součásti státní kulturní prezentace.
- Tím se rozumí i vztah MK k profesním organizacím v této sféře a jejich vzájemná spolupráce.
- Celkový počet vydavatelů od r. 1998 až do roku 2001 rostl, v roce 2002 mírně poklesl.
 - Nyní činí zhruba 3 300 subjektů, z uvedeného počtu však soustavněji vydává jen jejich menší část. cca 70 vydavatelů vydá ročně 25 – 100 titulů,
 - více než 100 titulů pak vydává, jestliže pomineme vydavatelství vysokých škol, jen asi 20 vydavatelských subjektů.

Podpora státu v oblasti literatur a knižní kultury - jedná se o:

- státní příspěvky na pořádání odborných akcí,
- rozvoj spolkové a zájmové činnosti na profesním základě,
- podpora vydávání literárních sborníků a periodik, (což představuje jen v této oblasti kolem 120 projektů asi 90 žadatelů.)

Další státní podpora je určena na vydávání:

- děl původní české umělecké tvorby včetně autorů literatur národnostních menšin,
- děl literární vědy a kritiky,
- překladů uměleckých děl do češtiny,
- původní české ilustrované tvorby pro děti a mládež,
- české literatury v zahraničí.

Statistiky Národní knihovny

Struktura naší knižní produkce v posledních letech zásadně nemění:

- V roce 2008 celkem 18 528 titulů
- Převažují knihy v češtině (90 %).
- V cizojazyčné produkci knih českých nakladatelů výrazně dominuje angličtina, dále pak němčina a francouzština.
- V Národní knihovně ČR zaznamenali v posledních dvou letech výrazný nárůst titulů vydaných ve slovenštině.
- Poměr překladů k původní české literatuře zůstává již po několik let na stejné úrovni, překlady tvoří zhruba jednu třetinu celkové české knižní produkce.
- Podíl beletrie na celkové knižní produkci ČR činí v posledních letech něco kolem 25 %, což odpovídá průměrnému trendu většiny ostatních evropských literatur.
- Přestože u vydávání dětské literatury naopak pokračuje setrvalý trend nárůstu počtu vydávaných titulů, zůstává podíl této knižní produkce oproti celku zhruba 4 %.

Veřejné knihovny

- komplexní legislativní úprava oblasti knihovnictví, zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon),
- a příslušných prováděcích předpisů:
 - **vyhláška č. 88/2002 Sb., k provedení knihovního zákona,**
 - **nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla na poskytování dotací na podporu knihoven.**
 - **novelizace zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích,** včetně prováděcího předpisu
 - **zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon),** jež určuje vydavateli povinnost bezplatně odevzdat z každého vydání periodického tisku stanovený počet exemplářů vybraným knihovnám.

Funkce a systém knihoven v ČR

□ Funkce:

- informační,
- vzdělávací a
- kulturní v tom nejširším slova smyslu;
- v mnoha menších místech jsou často jedinými organizátory kulturního života.
- V posledních letech se knihovny stávají moderními informačními institucemi, vybavenými výpočetní technikou a přístupem na internet.

□ Systém - dělení dle

- Zřizovatele
 - MK (3 knihovny)
 - Kraje (regionální fce)
 - obce
- Knihovního fondu
 - Základní
 - specializované
- Dostupnosti služeb pro veřejnost

Statistické údaje:

- Knihovny zřízené dle zákona č. 257/2001 Sb., jsou zapsány v evidenci knihoven.
- Databáze evidence je veřejně přístupným informačním systémem dostupným na webových stránkách MK.
- Obdobná situace nastala také u poboček knihoven.
 - Od roku 2003 počet čtenářů a návštěvníků knihoven klesá,
 - V roce 2004 1 506 657 čtenářů, v roce 2008 1 447 498
 - Mezi roky 2004 - 8 došlo k poklesu počtu knihoven z 5 870 na 5438.
 - V knihovnách prudce roste počet uživatelů internetu.

